

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”
Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
Prorektor v.i.e: dos.Z.İ.Məmmədov
2025-ci il.

Fənn sillabusu

İxtisas: Bağçılıq və tərəvəzçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmləri

1.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı:s/f.Dərman bitkiləri

Kodu: İPFS-B03

Tədris ili: III 2024-2025-ci il;

Semestr: VI (Yaz)

Fənn üzrə tədris yükü: Cəmi: 150 saat.Auditoriya saati 45 saat. (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya № 311

Saat:

II.Müəllim haqqında məlumat:

Müəllimin adı, atasının adı, soyadı:Tağıyev Niyaz Tarverdi oğlu.

Müəllimin elmi dərəcəsi və elmi adı: baş müəllim.

Məsləhət günləri və saati: I gün saat 14⁰⁰-da

E-mail ünvanı: niyaztagyev@yandex.ru

Kafedranın ünvanı:Lənkəran ş., Füzuli küç.,170-a

IV. Tədris olunan fənnə aid əsas və tövsiyə olunan kitab və dərsliklər:

1. Farmakoqnoziya botanikanın əsasları ilə (Dərslik). "Əcəmi" Nəşriyyat-Poliqrafiya Birliyi. Naxçıvan-2015, 648 s.

2. Dəmirov İ.A., İslamova N.A., Kərimov Y.B., Mahmudov R.M. Azərbaycanın müalicə əhəmiyyətli bitkiləri, Bakı, 1988, 176 s.

3.Qasımov M., Qasıмова T, Qədirova G.. XXI əsrin dərman bitkiləri— Bakı: «Elm», ABU, 2005. 432 səh.+ 24 səh. şəkil.

Tövsiyə olunan

4. İsmayılov A. Ədviyyat, bitki çayları və dərman bitkiləri. Bakı.,218, 221 s.

5. Kərimov Y.B, Süleymanov T.A., İsayev C.İ., Xəlilov C.S, Farmakoqnoziya, Bakı, 2010, 741 s

6. Гаммерман А. Ф. и др. Г18 Лекарственные растения (Растения-целители): Справ. пособие/А. Ф. Гаммерман, Г. Н. Кадаев, А. А. Яценко-Хмелевский.— 4-е изд., испр. и доп.— М.: Высш. шк., 1990.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə yanaşı başqa fənlərin tədris olunmasına ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: “Dərman bitkiləri” kursunun məqsədi bakalavr pilləsində təhsil alacaq tələbələrə dərman bitkilərinin botaniki xarakteristikası, yayılma arealları, mənşəyi, kimyəvi tərkibləri, müalicəvi xüsusiyyətləri haqqında geniş məlumat verməklə,

onların toplanması, qurudulması, saxlanması, əhəmiyyəti, istifadə olunma qaydaları haqında elmi biliklər verməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.

-9 bal - tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar.

-8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal - tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.

-6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

-1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal - suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında).

91- 100 bal - əla (A)

81- 90 bal - çox yaxşı (B)

71- 80 bal - kafi (C)

61- 70 bal - ləfi (D)

(51-60 bal - qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı - qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə- 30 saat. 15 saat lab Cəmi: 45 saat.

No	Keçirilən <u>mühazirə</u> mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	Mövzu:1. Dərman bitkilərinin xalq təbabətində əhəmiyyəti. Plan: 1.Dərman bitkilərinin xalq təbabətində əhəmiyyəti. 2.Xalq təbabətinin çoxəsrlik inkişaf tarixi.	2 saat	
2	Mövzu:2. Mamırkimilər fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1.Mamırkimilər fəsiləsi.	2 saat	

	2. Mamırkimilər fəsiləsi bitkilərinin xalq təbabətində rolu.		
3	Mövzu:3 Taxılkimilər fəsiləsindən olan dərman bitkiləri. Plan: 1.Qarğıdalı bitkisi. 2. Qulança bitkisi. 3.Soğankimilər fəsiləsi. 4.Zanbaq fəsiləsi.	2 saat	
4	Mövzu:4.Giləmeyvəlilər fəsiləsinin dərman bitkiləri Plan: 1. Meşə çiyləyi bitkisi. 2. Bataqlıq gördəvəri bitkisi. 3. Qarağacyarpaq quşqonmaz bitkisi. 4. İpəkli şaxduran bitkisi. 5. Gavalı bitkisi.	2 saat	
5	Mövzu:5. Söyüd fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1.Söyüd fəsiləsi. 2.Bədmüşk, pişpişə — S.caprea bitkisi.	2 saat	
6	Mövzu:6. Qoz –(Juglandaceae)fəsiləsi. Plan: 1. Qoz –(Juglandaceae)fəsiləsi. 2.Qoz meyvələrinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.	2 saat	
7	Mövzu7. Tozağacı (Betülaceae)fəsiləsi. Plan: 1. Tozağacı—Betülaceae fəsiləsi bitkiləri. 2. Əyilən tozağacının xalq təbabətində rolu. 3. Boz qızılağacının xalq təbabətində rolu.	2 saat	
8	Mövzu8. Fıstıq—Fagaceae fəsiləsi Plan: 1. Palıd (Quercus) bitkisinin xalq təbabətində rolu. 2.Qarağac (Ulmaceae) fəsiləsi bitkisinin xalq təbabətində rolu.	2 saat	
9	Mövzu:9. Gicitkən -(Urticaceae) fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1. Gicitkən -(Urticaceae) fəsiləsi bitkiləri. 2. Bağamburc (Loranthaceae) fəsiləsi bitkiləri.	2 saat	
10	Mövzu10. Tərəççəklilər— (Chenopodiaceae) fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1. Çuğundur bitkisinin xalq təbabətində rolu. 2.Qərənfilçəklilər—(Caryophy Uaceae) fəsiləsi bitkiləri. 3.Bəzək qərənfil (Dianthus calocephalus) bitkisinin xalq təbabətində rolu.	2 saat	
11	Mövzu11.Qaymaqçıçəklilər —Ranunculaceae fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1. Kalta (Calthapolypetala) bitkisi. 2. Avropa üzgəcotu (Y.euröpaesus) bitkisi.	2 saat	

	3. Xaşxaş (Papaveraceae) fəsiləsi bitkiləri. 4. Xaççiçəklilər (Brassicaceae) fəsiləsi bitkiləri		
12	Mövzu12. Gülçiçəklilər —Rosaceae fəsiləsi dərman bitkiləri. Plan: 1. Dərman sincanotu —bitkisi. 2. Şərq alması bitkisi. 3. Qafqaz quşarmudu bitkisi. 4. Yemişan bitkisi. 5. Bozumtul böyürtkən bitkisi.	2 saat	
13	Mövzu13. Paxlalılar—Fabaceae fəsiləsi dərman bitkiləri. Plan: 1. Yapon soforası bitkisi. 2. Əkin onouisi— Ononis arvensis bitkisi. 3. Gəvən—Astragalus dasyanthus bitkisi. 4. Yerfındığı— Arachis hypogaea bitkisi. 5. Göy noxud bitkisi. 6. Adi lobya—Phaseolus vulgaris bitkisi. 7. Ətirşahçiçəklilər— Geraniaceae fəsiləsi dərman bitkiləri.	2 saat	
14	Mövzu14. Atşabalıdı fəsiləsi bitkisi.Murdarça Rhamnaceae fəsiləsi,Cökə Tiliaceae fəsiləsi,Əməköməçi—Malvaceae fəsiləsi,Dərtən bəlgəmotu,Pambıq bitkisi və Cay fəsiləsi bitkiləri. Plan: 1. Atşabalıç —Hippocastanaceae fəsiləsi bitkisi. 2. Murdarça—Rhamnaceae fəsiləsi bitkiləri. 3. Cökə— Tiliaceae fəsiləsi bitkiləri. 4. Əməköməçi—Malvaceae fəsiləsi bitkiləri. 5. Dərtən bəlgəmotu bitkisi. 6. Pambıq bitkisi. 7. Çay Theaceae fəsiləsi bitkisi.	2 saat	
15	Mövzu15. Xərçəng xəstəliyinin müalicəsində istifadə olunan dərman bitkiləri. Plan: 1.Yapon arizması —Arisaemajanonicum fəsiləsi bitkiləri. 2.Yumşaq tüklü tozağacı bitkisi. 3.Ləkəli badyan,Sarmaşıqvarı yersarmaşığı və cunqar kəpənəkçiçəyi bitkiləri. 4.Sünbülvan qarğaotu,İt cəfərisi,Dilimyarpaq fırçaotu və Qan-qırmızı ətirşah bitkiləri.	2 saat	
	Cəmi	30 saat	

No	Keçirilən seminar mövzuların məzmunu	(Sem.) Saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu 1. Dərman bitkilərinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.	2	
2.	Mövzu:2. Mamırkimilər fəsiləsi bitkiləri və taxılkimilər fəsiləsindən olan dərman bitkilərinin istifadə qaydaları.	2	
3.	Mövzu 3.Giləmeyvəgililər fəsiləsi və Söyüd fəsiləsi dərman bitkilərinin istifadə qaydaları.	2	
4.	Mövzu 4. Qoz –(Juglandaceae)fəsiləsi və Tozağacı (Betulaceae)fəsiləsi bitkilərinin dərman kimi istifadə qaydaları.	2	
5.	Mövzu 5. Gicitkən -(Urticaceae) fəsiləsi bitkilərinin dərman kimi istifadə qaydaları.	2	
6.	Mövzu 6. Tərəçizəklilər— (Chenopodiaceae) fəsiləsi bitkilərinin dərman kimi istifadə qaydaları.	2	
7.	Mövzu 7. Paxlalılar—Fabaceae fəsiləsi dərman bitkilərinin dərman kimi istifadə qaydaları.	2	
8.	Mövzu 8. Xərçəng xəstəliyinin müalicəsində istifadə olunan dərman bitkiləri.	1	
	Cəmi	15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Bitkilərin təbiətdə rolunu bilmək.

Dərman bitki xammalında mikropreparatların hazırlanmasının makroskopik, mikroskopik və kimyəvi təhlilini bilmək.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1. Xammal kimi dərman bitkilərinin qablaşdırılması, markalama, nəqlənmə və saxlanılmasını bilmək.

FTN 2. Dərman bitkilərində olan vitaminləri bilmək

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları.

I ci kollektivium

- 1.Dərman bitkilərinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.
- 2.Xalq təbabətinin çoxəsrlik inkişaf tarixi.
- 3.Mamırkimilər fəsiləsi.
4. Mamırkimilər fəsiləsi bitkilərinin xalq təbabətində rolu.
- 5.Qarğıdalı bitkisi.
6. Qulança bitkisi.
- 7.Soğankimilər fəsiləsi.
- 8.Zanbaq fəsiləsi bitkiləri.
9. Meşə çiçəyi bitkisi.

10. Bataqlıq gördəvəri bitkisi.

II ci kollektivium.

1. Bədmüşk, pişpişə — *S. caprea* bitkisi.
2. Qoz — (*Juglandaceae*) fəsiləsi.
3. Qoz meyvələrinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.
4. Tozağacı — *Betulaceae* fəsiləsi bitkiləri.
5. Əyilən tozağacının xalq təbabətində rolu.
6. Boz qızılağacının xalq təbabətində rolu.
7. Palıd (*Quercus*) bitkisinin xalq təbabətində rolu.
8. Qarağac (*Ulmaceae*) fəsiləsi bitkisinin xalq təbabətində rolu.
9. Gicitkən - (*Urticaceae*) fəsiləsi bitkiləri.
10. Bağamburc (*Loranthaceae*) fəsiləsi bitkiləri.

XV. Fənn üzrə imtahan sualları

1. Dərman bitkilərinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.
2. Xalq təbabətinin çoxəsrlilik inkişaf tarixi.
3. Mamırkimilər fəsiləsi.
4. Mamırkimilər fəsiləsi bitkilərinin xalq təbabətində rolu.
5. Qarğıdalı bitkisi.
6. Qulança bitkisi.
7. Soğankimilər fəsiləsi.
8. Zənbəq fəsiləsi.
9. Meşə çiyləyi bitkisi.
10. Bataqlıq gördəvəri bitkisi.
11. Qarağacarpaq quşqonmaz bitkisi.
12. İpəkli şaxduran bitkisi.
13. Gavalı bitkisi.
14. Söyüd fəsiləsi.
15. Bədmüşk, pişpişə — *S. caprea* bitkisi.
16. Qoz — (*Juglandaceae*) fəsiləsi.
17. Qoz meyvələrinin xalq təbabətində əhəmiyyəti.
18. Tozağacı — *Betulaceae* fəsiləsi bitkiləri.
19. Əyilən tozağacının xalq təbabətində rolu.
20. Boz qızılağacının xalq təbabətində rolu.
21. Palıd (*Quercus*) bitkisinin xalq təbabətində rolu.
22. Qarağac (*Ulmaceae*) fəsiləsi bitkisinin xalq təbabətində rolu.
23. Gicitkən - (*Urticaceae*) fəsiləsi bitkiləri.
24. Bağamburc (*Loranthaceae*) fəsiləsi bitkiləri.
25. Çuğundur bitkisinin xalq təbabətində rolu.
26. Qərənfilçiçəklilər — (*Caryophyllaceae*) fəsiləsi bitkiləri.
27. Bəzək qərənfil (*Dianthus calceolus*) bitkisinin xalq təbabətində rolu.
28. Kəltə (*Caltha polypetala*) bitkisi.
29. Avropa üzgəcotu (*Y. europaeus*) bitkisi.
30. Xaşxaş (*Papaveraceae*) fəsiləsi bitkiləri.
31. Xaççiçəklilər (*Brassicaceae*) fəsiləsi bitkiləri.
32. Dərman sincanotu — bitkisi.
33. Şərq alması bitkisi.
34. Qafqaz quşarmudu bitkisi.
35. Yemişan bitkisi.
36. Bozumtul böyürtkən bitkisi.
37. Yapon soforası bitkisi.
38. Əkin onouisi — *Ononis arvensis* bitkisi.

39. Gəvən—*Astragalus dasyanthus* bitkisi.
40. Yərfindığı— *Arachis hypogaea* bitkisi.
41. Göy noxud bitkisi.
42. Adi lobya—*Phaseolus vulgaris* bitkisi.
43. Ətirşahçiçəklilər— Geraniaceae fəsiləsi dərman bitkiləri.
44. Atşabalıç —Hippocastanaceae fəsiləsi bitkisi.
45. Mürdarça—Rhamnaceae fəsiləsi bitkiləri.
46. Cökə— Tiliaceae fəsiləsi bitkiləri.
47. Əməköməçi—Malvaceae fəsiləsi bitkiləri.
48. Dərtnan bəlgəmotu bitkisi.
49. Pambıq bitkisi.
50. Çay Theaceae fəsiləsi bitkisi.
51. Yapon arızması —*Arisaema japonicum* fəsiləsi bitkiləri.
52. Yumşaq tüklü tozağacı bitkisi.
53. Ləkəli badyan, Sarmaşıqvarı yersarmaşığı və cunqar kəpənəkçiçəyi bitkiləri.
54. Sünbülvan qarğaotu, İt cəfərisi, Dilimyarpaq fırçaotu və Qan-qırmızı ətirşah bitkiləri.

“S/f Dərman bitkiləri” fənninin sillabusu 050711- “Bağçılıq və tərəvəzçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

«Aqrar elmləri» kafedrasının 12.02.2025-cü il tarixli 6 sayılı iclas protokolunun qərarı ilə təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

b.m.N.T.Tağıyev.

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov